

Mahmut Âdem, Devrim Yasaları Odağında Öğretim Birliği, İstanbul: Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları no: 5, 2002, 141 sayfa.

Bu kitapta yer alan yazıların çoğu Cumhuriyet gazetesinde ve Müdafai-Hukuk dergisinde yayınlanmıştır. Kitap, birbirini bütünleyen 24 yazıdan oluşmaktadır. Yazıların çoğunluğunda, öğretim birliği ve sekiz yıllık zorunlu eğitim konuları irdelenmiştir. “Öğretim Birliği ve Karşı Devrimci Girişimler” başlığını taşıyan ilk yazıda, tarihsel bir giriş yapılmıştır. Mustafa Kemal ve Cumhuriyeti kuranlar eğitime çok büyük önem vermişlerdir. Mustafa Kemal, ilk “Maarif Kongresini” daha kurtuluş savaşı sırasında, 16 Temmuz, 1921’de toplamıştır. Öğretim Birliği Yasası ise, Cumhuriyetin kuruluşundan dört ay, dört gün sonra, 3 Mart, 1924’te kabul edilmiştir. Yazar Atatürk’ün eğitim ilkelerinin, ulusal, bilimsel, lâik, karma ve uygulamalı özelliklerini vurguladığını belirtmektedir. Nitekim, bu özellikler, kitabın son yazısı olan “Atatürkçü Eğitim Kurumları” başlıklı yazıda irdelenmektedir.

Yazar, Öğretim Birliği Yasası’nın, anayasanın 174’üncü maddesine göre anayasa hükmü olduğunu belirtmektedir. Yine, Mahmut Âdem’in aktardığına göre eski anayasa mahkemesi genel sekreteri Bülent Serim, 174’üncü maddeyi şu biçimde yorumlamıştır: “... Anayasanın hiç bir hükmü de, devrim yasalarının Anayasaya aykırı olduğu biçiminde yorumlanamaz. ... Bu demektir ki, devrim yasaları Anayasanın bir kuralı ile çatışırsa üstünlük devrim yasalarındadır: İşte bu özellik devrim yasalarına anayasal nitelik kazandırmaktadır...”(s. 8).

Birinci yazının son kısmında Öğretim Birliği Yasası’nın neler getirdiği irdelenmektedir. Öğretim Birliği Yasası ile, Türkiye’deki tüm eğitim ve öğretim kurumları Millî Eğitim Bakanlığı’na (MEB) bağlanmıştır. Yazar, 1965’de çıkan Diyanet İşleri Başkanlığı Yasası’nın, Öğretim Birliği Yasası ile çeliştiğine işaret etmektedir. Çünkü, bu yasa ile Kur’an Kursu açma yetkisi MEB’na değil, müftülüklerle verilmiştir. Mahmut Âdem, Öğretim Birliği Yasası ile, öğretim sistemimizde, bilimsel, ulusal, lâik, karma ve uygulamalı eğitime geçildiğini, ancak eğitim sistemimizin bugün geldiği durumda bu özelliklerini yitirdiğini örnekleri ile belirtiyor. İkinci yazı, “Öğretim Birliği Neden Zorunludur?” başlığını taşımaktadır ve 4 Mart 1997 tarihlidir. Üçüncü yazı “Öğretim Birliği Yasası Yürürlükte mi?” sorusunu sormaktadır ve 20 Mart 1998

tarihlidir. Bu yazılarda 1924 öncesi eğitim sistemi ayrıntılı olarak anlatılmakta ve bugünkü üç kanallı eğitimin, 1924 öncesinden daha bilinçli olduğuna dikkat çekilmektedir. M. Âdem, sekiz yıllık zorunlu öğretime geçilmesinin dışında kalan konularda bir ilerleme yapılmadığı ve başarılı olunmadığı inancındadır. Zorunlu temel eğitimin 12 yıla çıkarılması önerisinde bulunmaktadır.

Dördüncü yazı, “Öğretim Birliği Yasası Neden Uygulanmıyor?” sorusunu sormaktadır. Beşinci yazı, “Öğretim Birliği Lâik Cumhuriyet’in Temelidir” başlığını taşımaktadır. Altıncı yazı “Öğretim birliği Yasası Uygulansaydı” başlığı ile günümüz eğitim sisteminde bulunan yasa karşıtı durumlara değinmektedir. Yedinci yazı, “Ulusal Eğitimimizin Öncelikli Sorunları” başlığı ile, Öğretim Birliği Yasası ile çelişen durumları irdelemekte, öğretmen yetiştirme ve sekiz yıllık zorunlu temel eğitimin yaygınlaştırılmasının önemine değinmektedir. İzleyen yazılar “Bu mu Lâik Eğitim?” ve “Şu Eğitim Uzmanlarına Bakın” başlıklarını taşımaktadır. Onuncu yazı, “Ulusal Eğitim Politikamız Nasıl Olmalıdır?” kapsamlı bir yazıdır. İrdelenen konular, ulusal eğitimimizde örgütsel yapı ve temel hedefler, ilköğretim, ortaöğretim ve yüksek öğretimde bugünkü durum ve öneriler gibi konuları kapsamaktadır. Onbirinci yazı, “Sekiz Yıllık Zorunlu Temel Eğitim” başlıklıdır. Yazar, zorunlu temel eğitimin kişiye, güncel yaşamında işine yarayacak bilgi, beceri ve davranış kazandırmanın yanı sıra bir üst eğitime devam etmede gerekli olacak bilgileri de kazandırmayı hedeflediğini belirterek bu amaca ulaşıp ulaşılmadığını irdelemektedir. Onikinci makale “Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitime Kimler Karşı?” sorusunu sormaktadır.

Onüçüncü yazı, “Kesintisiz Zorunlu Eğitim Neden Çarpıtılıyor?”, Ondördüncü yazı “Zorunlu Eğitim Amacına Ulaştı mı?” ve onbeşinci yazı ise “Sekiz Yıllık Zorunlu İlköğretim Hedefine Ulaştı mı?” sorularını soruyor. Büyük merkezlerin bir kısım okullarında uygulanan ikili öğretime son verme hedefinin gerisinde kalınmıştır. Sınıf toplamlarının 2000 yılına kadar aşamalı olarak 30’a çekilmesi hedefinin gerisinde kalınmıştır. Küçük yerleşim birimlerindeki öğrencileri, merkezî konumdaki okullara taşıyarak öğlen yemeği vermek ve güvenlik sorunu bulunan küçük yerleşim birimlerindeki öğrencilere Yatılı İlköğretim bölge Okulları (YİBO) veya Pansiyonlu İlköğretim Okullarında (PIO) öğrenim olanağı sağlamak ve tüm masraflarını karşılamak ulaşılmak istenen hedefler arasında olmakla beraber bu imkânlardan faydalanan öğrenci sayısı sınırlı kalmıştır. İlköğretim kademesinde tüm öğrencilere bilgisayar kullanımı öğretmek ve en az bir yabancı dil öğrenme olanağı sağlamak hedeflerinin de gerisinde kalınmıştır. Ayrıca, yasada öngörülen ilköğretimin son ders yılının ikinci yarısındaki rehberlik hizmeti, rehber öğretmen eksikliği ile sunulamamaktadır.

Onaltıncı yazı, “Öğretmen Yetiştirmede Nitelik Bunalımı”, onyedinci yazı ise “Öğretmen Yetiştirmenin Dayanılmaz Hafifliği” başlıklarını taşımaktadır. Bu alanda yazar, öncelikle nitelikli eleman eksikliğine dikkat çekmektedir. Onsekizinci yazı, “Cumhuriyetimizin 75ci yılında Ulusal Eğitim Politikamız”, ondokuzuncu yazı “Ulusal Eğitimimiz Dinselleşiyor mu?”, yirminci yazı “Okullar Açılıyorken Ulusal Eğitimimiz”, yirmibirinci yazı “Hafız, İmam Yetiştiren Eğitim” yirmikinci yazı ise “Eğitimde Demokratikleşmenin Neresindeyiz?” başlıklarını taşımaktadır. Bu yazılarda ulusal eğitim politikalarımızdaki bazı noktalar eleştirilmektedir. Daha önce değinilmiş olan üç kanallı eğitimin sakıncaları dile getirilmektedir. Taşınabilir eğitimin yanı sıra YİBO ve PİO’lar yaygınlaştırılarak birleştirilmiş sınıf uygulamasının kaldırılması hedefinde geri kalındığı belirtilmektedir.

Yirmiüçüncü yazı, “Oniki Yıllık Zorunlu Eğitime Geçmek İçin siyasi İrade Var mı?” sorusunu sormaktadır. MEB yetkilileri önce 2002’de sonra, parasal kaynak yetersizliği dolayısıyla ile ancak 2004’de 12 yıllık zorunlu eğitime geçilebileceğini belirtmişlerdir. Mahmut Âdem’e göre ise 12 yıllık zorunlu eğitime geçiş, parasal kaynak sorunundan daha çok bir siyasi irade sorunudur. Yirmidördüncü yazı “Atatürkçü Eğitim Kurumları” başlığını taşımaktadır. Bu yazıda Atatürk’ün eğitim ilkelerinin yanı sıra Köy Enstitüleri tartışılmaktadır.

Çağdaş Eğitim Vakfı tarafından yayınlanan bu kitabı, eğitimimizin içerisinde bulunduğu durum ve sorunları üzerine bilgi sahibi olmak isteyen herkese önerir yazar Mahmut Âdem’i kutlarım.

Prof.Dr. Aysıt Tansel
ODTÜ İktisat Bölümü